

АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ СКЛАДНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Світлана Давидова

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті здійснено теоретичний аналіз професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва, наголошено на необхідності доповнень її структури, що зумовлено сучасними освітніми реформами в Україні та Європі. Обґрунтовано доцільність додаткових наукових досліджень, що мають бути спрямовані на уточнення структурних складників професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва й пошук більш ефективних методів її формування. Докладно висвітлено структурні складники професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва з урахуванням реформ в освіті й суспільного запиту на освітні послуги.

Аннотация:

Давидова Светлана. Анализ структурных составляющих профессиональной компетентности учителя изобразительного искусства. В статье приведен теоретический анализ компетентности учителя изобразительного искусства, подчеркнута необходимость дополнения ее структуры, обусловленной современными образовательными реформами в Украине и Европе. Обоснована целесообразность дополнительных научных исследований, которые должны быть направлены на уточнение структурных составляющих профессиональной компетентности учителя изобразительного искусства и нахождения наиболее эффективных методов ее формирования. Детально рассмотрены структурные составляющие профессиональной компетентности учителя изобразительного искусства с учетом реформ в образовании и общественного запроса на образовательные услуги.

Resume:

Davydova Svitlana. Analysis of structural components of professional competence of the teacher of fine arts.

The article deals with the detailed theoretical analysis of the professional competence of the teacher of fine arts of the last decades, emphasizing the need for supplement to its structural components, which is conditioned by the reforms of education in Ukraine and Europe. The trends in the development of education and the requirements for the professional qualities of the teacher and the competences that must be formed in the pupils are analyzed, based on the normative documents «The Concept of the New Ukrainian School», «Law on Education», Recommendation 2018/0008 (NLE) of the European Parliament and the Council (EU). The author substantiates the need for additional scientific research, which should be aimed at clarifying and supplementing the structural components of the professional competence of the teacher of fine arts and finding more effective methods for its formation. Such circumstances require radical changes in the training of the teachers of fine arts, which influences the educational process of Ukraine and education in the global sense.

A detailed analysis of the structural components of the professional competence of the teacher of fine arts has been carried out in recent years. On the basis of theoretical analysis, the author proposes the supplement of professional competence of the teacher of fine arts, taking into account the current scientific materials; distinguishes two blocks of competencies that make up the professional competence of the teacher of fine arts: general pedagogical (methodical, communicative, social, psychological and pedagogical, prognostic, reflexive, digital, managerial, design) and specially artistic (general cultural, polyartistic, cognitive, technological, artistic, aesthetic, creative, colorful), which should be formed during the preparation of teachers in higher education institutions.

The author notes that the prospect of further research, on the basis of the above-mentioned structural components, is the development of a model for the formation of the professional competence of the future fine arts teacher through the means of creative project activity.

Ключові слова:

учитель образотворческого искусства; компетентность; компетенция; професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва; структурні складники професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва.

Ключевые слова:

учитель изобразительного искусства; компетентность; компетенция; профессиональная компетентность учителя изобразительного искусства; структурные составляющие профессиональной компетентности учителя изобразительного искусства.

Key words:

teacher of fine arts; competence; competency; professional competence of the teacher of fine arts; structural components of the professional competence of the teacher of fine arts.

Постановка проблеми. У сучасній педагогічній практиці в період реформування вітчизняної освіти й світового освітнього простору від учителів образотворчого мистецтва очікують виховання компетентної, естетично розвиненої, творчо сформованої особистості, що несе в собі розуміння високих норм художньої краси та дбайливого ставлення до етнічної спадщини України. Такий стан зафіксовано в законодавчій базі України («Закон про освіту», концепція «Нова українська школа»). Оновлено перелік ключових компетентностей людини-фахівця для навчання впродовж життя

(рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради (ЄС), серед яких особлива увага звертається на формування культурної компетентності [12]. Згідно з вимогами концепції «Нова українська школа», замість запам'ятовування фактів і тлумачень понять, учні набуватимуть компетентностей, які є динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей і які визначатимуть здатність особи успішно соціалізуватись, виконувати професійну та подальшу навчальну діяльність [6]. Тобто формується ядро знань, на

яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи в професійному та приватному житті. Випускник Нової української школи – це освічена особистість (цілісна, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення), патріот (має активну позицію, діє згідно з морально-етичними принципами й здатний ухвалювати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини), інноватор (здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого

розвитку, конкурувати на ринку праці, учитись упродовж життя). Потужну державу й конкурентну економіку забезпечить згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих [6]. Значення творчості, креативності, уміння здобувати знання в ході практичної діяльності й здатність до нетипового виконання поставлених завдань відіграють велику роль у становленні особистості, про що свідчить «канва» компетентностей учня, яка є основою Концепції «Нова українська школа» (Рис. 1).

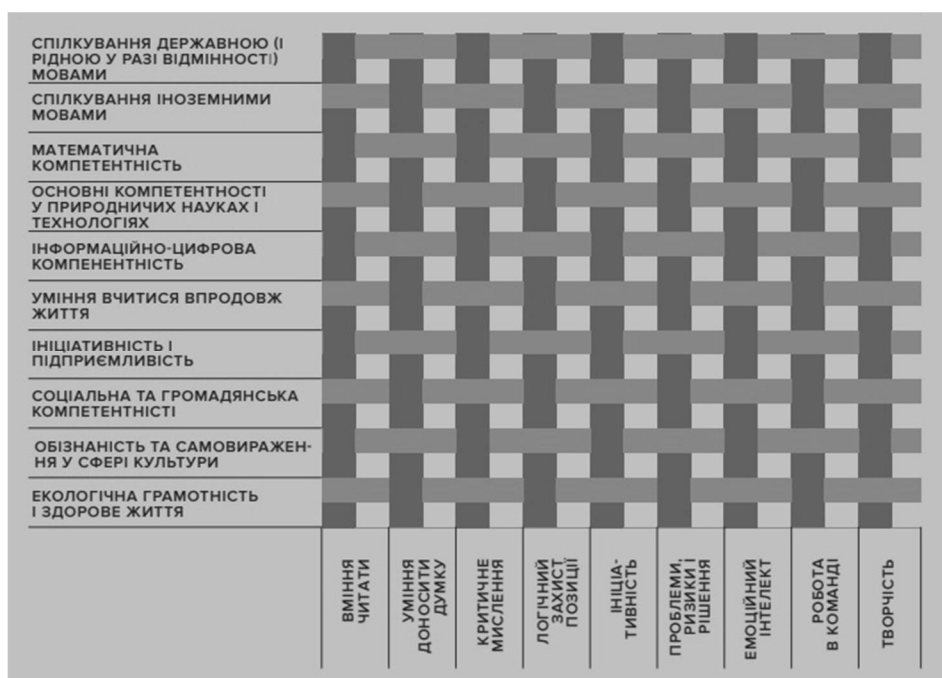

Рис. 1. «Канва» розвитку учня. Ключові компетентності й наскрізні вміння

Набуття компетентностей є основою навчання в сучасній українській школі. Важливим складником набуття учнями таких компетентностей, як: спілкування державною мовою, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності в природних науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадська компетентність, обізнаність і самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя, на нашу думку, є творчість (Рис. 1), у розкритті й розвитку якої важлива роль належить учителю образотворчого мистецтва. З огляду на це, підготовка учителів образотворчого мистецтва сьогодні потребує докорінних змін.

Вивченню фахової компетентності учителя образотворчого мистецтва, її структурних компонентів присвятили наукові праці М. Бадіца, Г. Безпала, Т. Батієвська, Т. Висікайло, О. Данилюк, Н. Долгіх, С. Дорошенко, Г. Єрмоленко, І. Заргарян,

С. Коновець, Л. Малинська, Л. Масол, О. Музика, Н. Миропольська, С. Мокроусов, Г. Орловський, Г. Падалка, Т. Паньок, О. Полехіна, О. Поліщук, Л. Рапацька, М. Ростовцев, М. Рудзик, О. Рудницька, А. Ружицький, О. Семенова, О. Смирнова, Г. Сотська, О. Стрітьєвич, О. Федій, В. Форостюк, О. Хижна, О. Щолокова, О. Ярошинська, Ж. Ясеницька та інші.

Наша стаття присвячена визначенню структурних складників професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва та проблемі суперечностей, що виникають між сучасними вимогами до професійної компетентності учителів образотворчого мистецтва й невідповідністю методичного забезпечення в закладах вищої освіти, які сьогодні готують учителів образотворчого мистецтва в Україні.

Мета статті – розкрити сутність професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва та її структурних складників з урахуванням сучасних вимог реформування освіти.

На цьому етапі розвитку українського суспільства зростає роль учителя образотворчого мистецтва в освітньому процесі, який має здійснювати художньо-творче виховання школярів, що передбачає: розвиток креативного мислення, уміння цінувати красу, здатність розрізняти високе мистецтво та насолоджуватись естетичною красою. Отже, фахівець цієї галузі не тільки повинен бути компетентним учителем чи художником, а й поєднувати ці професійні якості, бути всебічно розвинутою особистістю, здатною навчатися впродовж життя й удосконалювати власний професіоналізм, бути компетентним і застосувати актуальні технології в професійній діяльності.

Зауважимо, що становлення й розвиток майбутнього вчителя образотворчого мистецтва має відбуватися в межах системи, яка націлена на формування його професійної компетентності.

У Законі України «Про освіту» компетентність розглядається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватись, провадити професійну навчальну діяльність. Серед переліку компетентностей окремо виділяється культурна, що пов'язана з творчим потенціалом і культурним рівнем українського народу [4].

Розглянемо докладніше поняття «компетентність» у загальнопедагогічному розумінні й у контексті підготовки учителя образотворчого мистецтва.

Як зазначається в «Енциклопедії освіти», компетентність у навчанні молодь набуває не лише під час вивчення предмета, групи предметів, а й за допомогою засобів неформальної освіти, унаслідок впливу середовища тощо [3, с. 408].

Сучасні науковці використовують поняття «компетентність» у професійному сенсі на позначення особистих і професійних якостей людини [9, с. 345].

У дослідженні Т. Висікайло професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва визначається як якість дії працівника, що забезпечує ефективність розв'язання професійно-педагогічних проблем і виконання типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної діяльності. Рівень її сформованості залежить від кваліфікації педагога, від загальноприйнятих цінностей моралі та етики, від володіння вчителем освітніми технологіями, від його життєвого досвіду та постійного професійного вдосконалення [2, с. 19].

Т. Стрітьєвич доповнює поняття компетентності, розглядаючи її як здатність до

безперервного збагачення власного візуального досвіду; постійного вдосконалення вмінь і навичок художньо-естетичного сприйняття, аналізу та інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту; розвитку естетичного смаку й спеціальних здібностей; прагнення та здатності реалізувати на практиці художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності; поповнення знань, удосконалення вмінь і навичок з художнього формотворення засобами композиції в практиці активного продукування оригінальних за змістом, технічно майстерних та об'єктивно-ціннісних творів, що стає міцним підґрунтям для досягнення вершин художньо-педагогічного професіоналізму [10, с. 108].

Урахувавши позиції науковців у цьому питанні й зважаючи на сучасні вимоги освіти в підготовці учителів, професійну компетентність учителя образотворчого мистецтва ми розуміємо як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок з мистецтва та педагогіки, особливий спосіб мислення, поглядів, ціннісних орієнтирів та інших особистих якостей, що визначають здатність фахівця успішно соціалізуватись і реалізовувати творчу професійну навчальну діяльність, з огляду на новітні педагогічні напрацювання й уміння навчатись упродовж життя.

Діяльність учителя має бути спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання і виховання, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях і принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями та народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави [5].

Проаналізувавши поняття «компетентність» у загальнопедагогічному значенні й у контексті фахової підготовки учителів образотворчого мистецтва, звернемо увагу на її структурні складники – компетенції, з яких складається професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва. Наголосимо, що останніми десятиліттями межа між поняттями «компетентність» і «компетенція» була досить умовною, ці поняття часто ототожнювались. Проте світовою науковою спільнотою було доведено, що компетентність є більш широким поняттям, а компетенції – її структурними складниками. Отже, компетентність – це систематизована сукупність компетенцій, якими вчитель образотворчого мистецтва володіє і які він готовий реалізувати у своїй професійній діяльності.

Науковці С. Мокроусов [7, с. 6] та О. Піддубна [8, с. 108] об'єднали складники професійної компетентності учителя образотворчого мистецтва в три категорії компетенцій:

1. Універсальні: інформаційна, соціально-комунікативна.

2. Загальнопрофесійні (педагогічні): проектна, прогностична, організаційна, дослідницька.

3. Спеціально професійні: методична, аналітична, образотворча, культурологічна.

Науковець Г. Безпала виділила чотири компоненти, що складають професійну компетентність учителя образотворчого мистецтва:

– змістовий (знання основ наук; методологічні та теоретичні знання суті й способів реалізації образотворчої діяльності);

– фаховий (дидактичні, методичні) знання з навчання, виховання, розвитку учнів; управлінські знання (аналіз, планування, організація, корекція);

– діяльнісний (інтелектуальні, проектувальні, організаторські, аналітико-рефлексивні вміння);

– особистісний (професійно-особистісні якості, позиція і спрямованість як особистості, індивіда та суб'єкта діяльності, рівень його відповідальності, свідомості й мислення; мотивація до оволодіння професією) [1, с. 80].

Т. Висікайло об'єднала певні поняття й виділила два структурні складники професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва – загальнопрофесійні (педагогічні) та предметні (образотворчі). До складу загальнопрофесійних (педагогічних), на її думку, належать:

– організаційна компетенція (здатність ефективно розв'язувати питання організації навчального процесу й проблем результативного навчання учнів образотворчого мистецтва);

– комунікативна (забезпечує процес педагогічного спілкування на заняттях);

– дослідницька (дає змогу викладачеві правильно враховувати індивідуальні особливості учнів);

– прогностична (прогнозування результатів навчальної діяльності учнів у процесі виконання конкретних завдань);

– конструктивна (відбір і організація навчального матеріалу);

– рефлексійна (забезпечує саморозвиток, творчий підхід, результативність художньо-педагогічної діяльності).

Спеціальні (предметні) компетенції, які формуються в процесі вивчення таких навчальних дисциплін, як «Малюнок», «Живопис», «Композиція», для майбутнього учителя образотворчого мистецтва є

першорядними [2, с. 24–25]. Такий поділ є доцільним у сучасній педагогічній практиці.

Отже, на основі аналізу наукової літератури, оновленого переліку ключових компетентностей людини-фахівця для навчання впродовж життя (рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради (ЄС) і згідно з вимогами Концепції «Нова українська школа», ми виділили два блоки структурних складників професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва – загальнопедагогічний і спеціально мистецький.

Загальнопедагогічний блок охоплює такі компетенції: методичну, комунікативну, соціальну, психолого-педагогічну, прогностичну, рефлексивну, цифрову, управлінську, проектну.

Спеціально мистецький містить загальнокультурну, поліхудожню, когнітивно-технологічну, образотворчу, художньо-естетичну, творчо-креативну, колористичну компетенції.

Проаналізуємо вищезазначені блоки та їхні складники докладніше, щоб обґрунтувати їх доцільність для сучасної практичної підготовки вчителя образотворчого мистецтва й нашого дослідження.

Загальнопедагогічний блок:

– методична компетентність (методичні знання, уміння, навички та особистісні якості, здатність організувати, мотивувати, досліджувати, аналізувати й контролювати навчальний, творчий, виховний і розвивальний процеси на заняттях образотворчого мистецтва, під час спілкування з учнями);

– комунікативна компетентність (вільне володіння державною мовою; розвинене усне мовлення; володіння базовими й спеціальними комунікативними навичками, основами ораторського мистецтва; уміння організувати й вести навчальні бесіди, диспути, тощо; уміння дотримуватись правил етикету спілкування, слухати учасника бесіди, аргументувати свій погляд, здатність до емпатії);

– соціальна компетентність (передбачає спроможність жити в соціумі, урахувати й толерантно ставитись до інтересів і потреб особистості й різних груп, дотримуватись соціальних норм і правил, співпрацювати в колективі тощо);

– психолого-педагогічна компетентність (психолого-педагогічні знання основ індивідуального підходу в роботі з учнями; уміння мотивувати навчальну діяльність учнів; уміння працювати з різними віковими групами дітей, ураховуючи їхній психофізичний розвиток і здатність до засвоєння навчального матеріалу; здатність визначати й розуміти емоційний стан інших людей; уміння розуміти мотиви вчинків і поведінки учнів; уміння висловлювати свої думки логічно, аргументовано й зрозуміло; уміння

передбачати конфліктні ситуації в колективі учнів відповідно до індивідуальних особливостей кожного, запобігати конфліктам і долати їх; здатність обирати адекватні, індивідуальні засоби педагогічної взаємодії з учнями);

– прогностична компетентність (уміння вчителя визначати траєкторію своєї діяльності, окреслюючи чіткі цілі та завдання кожного етапу роботи учнів і учителя з передбаченням кінцевого результату);

– рефлексивна компетентність (уміння ефективно й адекватно здійснювати аналіз власної педагогічної діяльності; здатність навчити учнів застосовувати рефлексію у власному навчально-пізнавальному процесі для досягнення максимальної ефективності їхніх навчальних і життєвих результатів);

– цифрова компетентність (здатність вільно оперувати інформаційно-комунікаційними технологіями, орієнтуватись в інформаційному просторі, здобувати необхідну інформацію та набувати навичок відповідно до потреб, які необхідні для успішної професійної реалізації впродовж життя);

– управлінська компетентність (уміння належним чином організувати навчально-виховний процес, спостерігати за ним та управляти ним, вчасно виявляти недоліки організації, виправляти чи корегувати їх);

– проектна компетентність (здатність розробляти, організувати проекти, уміння застосовувати в навчальній діяльності проектні технології).

Спеціально мистецький:

– загальнокультурна компетентність (розуміння різних способів передачі ідей між творцем, учасником і аудиторією в письмових, друкованих та цифрових текстах, театральних виставах, фільмах, танцях, іграх, мистецтві, дизайні, музиці, ритуалах та архітектурі, а також у гібридних формах; здатність виражати та інтерпретувати з емпатією образні й абстрактні ідеї, переживати емоції в різних сферах мистецтва та формах культури);

– поліхудожня компетентність (здатність учителя сприймати та передавати інформацію про художньо-естетичні явища, їх інтеграційні процеси на рівні знань і у формі понять, уявлень, ідей, концепцій, переконань; переносити художній образ в іншу модальність, досвід поліхудожньої проектної діяльності, що інтегрується через зіставлення художніх ідей; емоційно-ціннісне ставлення до різних видів мистецтв і здатність до вираження художнього образу через сенсорні системи);

– когнітивно-технологічна компетентність (уміння планувати педагогічну діяльність, дотримуючись технологічних норм творчого процесу, адекватно застосовувати методичні

прийоми відповідно до поставлених цілей навчання, готовність і здатність до підвищення свого професійного рівня; знання технології навчальної діяльності, уміння застосовувати ці знання на практиці);

– образотворча компетентність (володіння великим обсягом знань з образотворчого мистецтва: історія образотворчого мистецтва, художники різних епох та особливості їхніх живописних технік, сучасні образотворчі техніки та приладдя до них; здатність вільно оперувати різними мистецькими техніками: графіка, декоративний живопис, станковий живопис, колаж, основи розпису на склі та петриківського розпису; можливість передавати мистецькі знання та навички дітям, ураховуючи їхній психофізичний розвиток і здатність до засвоєння матеріалу);

– художньо-естетична компетентність (готовність учителя виконувати художні завдання з різних видів образотворчого мистецтва; здатність реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості) на практиці для успішної навчальної діяльності, результати якої мають відповідати високим естетичним нормам; уміння розкривати й прищеплювати учням любов до художньо-естетичної світової скарбниці: певний обсяг культурно-історичних і художньо-естетичних знань, умінь, навичок художньо-естетичного сприйняття, аналізу та інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту тощо);

– творчо-креативна компетентність (уміння вчителя генерувати незвичайні ідеї, відхиляючись від традиційних схем мислення, швидко розв'язувати проблемні творчо-навчальні ситуації; уміння розкривати й розвивати в учнів здатність до нетипового виконання образотворчих завдань, моделювати декілька художніх бачень одного об'єкта або явища; подолання шаблонного мислення; швидкість, гнучкість і оригінальність мислення);

– колористична компетентність (володіння основними знаннями природи кольору та створення певного колориту, які пов'язані зі змістом і загальним задумом картини, з епохою, стилем, індивідуальністю майстра; здатність учителя розвивати в учнях бачення системи співвідношень колірних плям, що утворює певну єдність і є естетичним перетворенням кольорового різноманіття дійсності; уміння помічати колористичну гармонію, що слугує одним з найважливіших засобів естетично-емоційної виразності художнього образу).

Окрему увагу слід звернути на проектну компетентність, оскільки цінність проектного навчання полягає в тому, що діти, ураховуючи

власні уподобання, разом з учителем проєктують виконання будь-якого практичного завдання [5, с. 94], а самостійність, яку розвиває таке навчання, є обов'язковим складником сучасної освіти, забезпечує зосередженість на виконанні основних навчальних завдань і передбачає засвоєння навчального матеріалу, збільшення обсягу знань та їх якісне ускладнення, підвищення наявного рівня умінь і навичок, оволодіння раціональними методами та прийомами розумової праці, відкриття нових способів навчальної діяльності тощо [11, с. 37].

Наведені компетенції можуть бути сформовані в закладах вищої освіти в процесі творчої проєктної діяльності.

Висновки. Отже, на основі здійсненого теоретичного аналізу, ми дійшли висновку, що професійна компетентність та її структурні

складники підвладні змінам, які є наслідком розвитку суспільства, технічного прогресу й новітніх наукових досліджень. Зважаючи на реформи в освітньому просторі Європи та України, професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва вимагає нових наукових досліджень. Такі дослідження мають спрямовуватись на уточнення й доповнення структурних складників професійної компетентності вчителя образотворчого мистецтва й пошук більш ефективних методів її формування з урахуванням актуальності інформації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробленні моделі формування професійної компетентності майбутнього учителя образотворчого мистецтва засобами творчої проєктної діяльності.

Список використаних джерел

1. Безпала Г. О. Зміст компонентів фахової компетентності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. *Педагогіка та психологія*. 2015. № 48. С. 75–81.
2. Висікайло Т. В. Формування фахової компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі пленерної практики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2017. 243 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Закон України «Про загальну середню освіту» (Прийняття від 05. 09. 2017. Набрання чинності 28. 09. 2017). URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2232/> (дата звернення: 03. 06. 2018).
5. Ізбаш С. С. Реалізація творчих проєктів у навчальному процесі сучасної школи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2010. № 5. С. 92–97.
6. Концепція «Нова українська школа». URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> (дата звернення: 03. 06. 2018).
7. Мокроусов С. И. Структура профессиональной компетентности учителя изобразительного искусства. *APRIORI. Серія: Гуманитарные науки*. 2015. № 2. URL: <http://www.apriori-journal.ru/journal-gumanitarnie-nauki/id/517> (дата звернення: 03. 06. 2018).
8. Піддубна О. М. Педагогічні основи фахової підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журн.* 2008. № 5. С. 106–111.
9. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
10. Стрільєвич Т. М. Розвиток фахової компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки* / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. 2017. Випуск 150. С. 107–110.
11. Шаров С. В. Самостійна робота як умова формування професійної компетентності майбутніх фахівців. *Сучасні тенденції розвитку української науки: матеріали Всеукр. наук. конф.* (м. Переяслав-

References

1. Bezpala, H. O. (2015). Content of components of professional competence of future teachers of fine arts. *Pedahohika ta psykholohiia*, 48, 75–81 [in Ukrainian].
2. Vysikailo, T. V. (2017). Formation of Professional Competence of Future Teachers of Fine Arts in the Process of Plenary Practice: *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
3. Kremen, V. H. (2008). *Encyclopedia of Education*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine «On General Secondary Education». Retrieved from <http://osvita.ua/legislation/law/2232/> [in Ukrainian].
5. Izbash, S. S. (2010). Realization of creative projects in the educational process of modern school. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Series: Pedagogy: Collection of Sciences Articles*, 5, 92–97 [in Ukrainian].
6. Concept of «New Ukrainian School». Retrieved from <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> [in Ukrainian].
7. Mokrousov, S. Y. (2015). Structure of professional competence of the teacher of fine arts. *Humanitarnye nauky*, 2. Retrieved from <http://www.apriori-journal.ru/journal-gumanitarnie-nauki/id/517> [in Russian].
8. Piddubna, O. (2008). Pedagogical bases of professional training of future teachers of fine arts. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity: naukovy-metodychnyi zhurnal*, 5, 106–111 [in Ukrainian].
9. Pustovit, L. O. (2000). *Dictionary of foreign words: 23,000 words and terminological phrases*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
10. Stritievych, T. M. (2017). Development of professional competence in the process of professional training of future teachers of fine arts scientific notes. *Pedahohichni nauky*, 150, 107–110 [in Ukrainian].
11. Sharov, S. V. (2017). Independent work as a condition for the formation of professional competence of future specialists. *Suchasni tendentsii rozvytku ukraïnskoi nauky: materialy Vseukraïnskoi naukovoi konferentsii*, 5, 35–38 [in Ukrainian].
12. Proposal for a council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf> [in English].

Хмельницький, 21-22 липня 2017 р.). Переяслав-Хмельницький, 2017. № 5. С. 35–38.

12. Proposal for a council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from. URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf> (дата звернення: 03. 06. 2018).

Рецензент: д.пед.н., професор Москальова Л.Ю.

Відомості про автора:

Давидова Світлана Вікторівна
davydovasv007@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

doi: 10.7905/nvmdpu.v0i20.2480

*Матеріал надійшов до редакції 10. 06. 2018 р.
Прийнято до друку 25. 06. 2018 р.*

Information about the author:

Davydova Svitlana Viktorivna
davydovasv007@gmail.com
Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

doi: 10.7905/nvmdpu.v0i20.2480

*Received at the editorial office 10. 06. 2018.
Accepted for publishing 25. 06. 2018.*